

СТАНОВИЩЕ

от Сава Христов Димов - професор д-р,
Бургаски свободен университет

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност **“Професор”**
на Висше училище по застраховане и финанси - София, България

– по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки;
– професионално направление 3.8. Икономика;
– научна специалност “Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Застраховане и риск мениджмънт)”.

В конкурса за “Професор”, обявен в Държавен вестник, бр. 5 от 17. 01.2025 г., сс. 234-235, и в интернет-страница на Висшето училище по застраховане и финанси, като кандидат участва **Ирена Николова Маркова, доцент, доктор на науките** от ВУЗФ - София.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

а. Относно процедурата

Процедурата по конкурса за “Професор” по научната специалност “Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Застраховане и риск мениджмънт)” към Висшето училище по застраховане и финанси е законосъобразна, законоефективна и съобразена с нуждите на Висшето учебно заведение.

– От страна на бенефициента са спазени всички закони и нормативни изисквания, и чл. 40, ал.1 от Правилника за условията и реда за заемане на академични длъжности във ВУЗФ.

– От страна на кандидата - Ирена Николова Маркова, доцент, доктор на науките са представени в установените срокове 21 документи в съчетание с публикациите (общо 21 на брой), с които тя участва в конкурса.

Доцент, доктор на науките Ирена Маркова покрива всички наукометрични показатели, включително и допълнителни такива на Висшето учебно заведение. (Виж: Справки №13 и №16 от документите).

б. Относно кандидата

Доцент, доктор на науките Ирена Николова Маркова е изтъкнат български научен работник и университетски преподавател, със солидно име в областта на застрахователната наука. Тя представя Европейски формат на автобиография, от която е видно:

– висока езикова подготовка и способност: владее български, английски, френски и руски езици;

– заемана академична длъжност и научна степен, както следва: доцент от 2006 г, доктор по икономика от 2000 г. и доктор на науките от 2023 г.;

– образование: средно - в 8-^{мо} ЕСПУ “Васил Левски” - София, приемник на 5-та Мъжка Софийска Гимназия, създадена през 1937 година, с разширено изучаване на френски език (1982-1986); висше - Висш финансово стопански институт “Димитър Апостолов Ценов” - Свищов, (сега Стопанска академия), основано в 1936 г., специалност “Финанси и кредит”;

– член на международни организации, от които се открояват Institute of Research Engineers and Doctors - IRED, USA, редакционна колегия на International Journal of Education and Social Science, Асоциация на риск мениджърите в България (BRIMA) и много други, описани акуратно;

– международни сертификати: вътрешен одитор на системи за управление на качеството от International Register of Certificated Auditors (IRCA), Intertek Moody Ltd.

Необходимо е да се подчертае, че доцент Ирена Маркова защитава успешно дисертационен труд за придобиване на научна степен “Доктор на науките” на 23 Май 2023 г. на тема “Застраховане на екологични рискове в корпоративната сигурност на индустриалното предприятие” към катедра “Национална и регионална сигурност” на Университета за национално и световно стопанство.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

а. Научни публикации

В конкурса за професор, доцент доктор Ирена Маркова представя общо 21 научни публикации за периода 2006-2025 г., както следва на:

– български език: 17 публикации, от които една монография, два учебника за дистанционно обучение, статии и доклади;

– английски език: 3 публикации, (с номера II-2; III-7; и III-8);

– френски език: 1 публикация (с номер IV-18).

От посочените се открояват публикациите:

– авторската иновативна монография “КОСМИЧЕСКО ЗАСТРАХОВАНЕ (предизвикателства, практики и решения)”, Издателство на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов“, С., ISBN 978-619-7622-69-0, с. 165;

– “SPACE INSURANCE – INNOVATIONS AND CHALLENGES FOR THE INSURANCE BUSINESS”, публикувана в Business management Vol.35, No 1 (2025), Tsenov Academic Publishing House, Svishtov, pp. 102-118 (17), Indexes by Scopus.

– LE RISQUE “PIRATERIE” DANS LE CHAMP DE L'ASSURANCE MARITIME - PROBLÉMESET PERSPECTIVESI (РИСКЪТ “ПИРАТСТВО” В ОБЛАСТТА НА МОРСКОТО ЗАСТРАХОВАНЕ - ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ), в ANNUAIRE DE DROIT MARITIME ET OCÉANIQUE, Tome XXXVI - 2018, Centre de Droit Maritime et Océanique - Université de Nantes, ISSN: 1259-4962, 497-519 (страници 23).

б. Учебници и учебни пособия

– Глава 14. Застраховане срещу злополука. в съавторство, глава 15, т. 2.1, т.3, сс. 252-291 (39) в Драганов, Хр. & Ир. Мишева (2008) Имуществено и лично

застраховане. Учебник за дистанционно обучение. Университетско издателство “Стопанство”, УНСС, С., ISBN: 978-954-494-904-4;

– Глава 15. Анализ на финансовата дейност на застрахователното дружество. сс. 278-288 (11) в Драганов, Хр. & Б. Илиев, Ир. Мишева, В. Василев (2008) Анализ на дейността на застрахователното дружество. Учебник за дистанционно обучение. Университетско издателство “Стопанство”, УНСС, С., ISBN 978-954-494-928-0.

с. Авторски лекционни курсове

– Основи на застраховането;
– Застрахователни продукти и застрахователен пазар;
– Вътрешен контрол в застрахователното дружество;
– Инвестиционна политика и капиталов мениджмънт на застрахователното дружество;
– Приложен застрахователно регулаторен риск мениджмънт;
– Осигурителни системи в здравеопазването;
– Управление и оценка на културни и художествени ценности в Институт за следдипломна квалификация, в Университет за национално и световно стопанство - София.

д. Научни доклади на международни форуми

– Misheva, Ir. (2015) Insurance audit as a factor for the effective environmental pollution liability insurance of enterprises with hazardous production. Second International Conference on Advances in Management, Economics and Social Science - MES'15, 18-19 April 2015, Rome, Italy, organized by IRED, USA, published by SEEK Digital Library, ISBN: 978-1-63248-046-0, <http://mes.theired.org>, pp. 159-163;

– Misheva, Ir. (2014) Main features and particularities of the environmental pollution liability The Second International Conference on Advances in Social Science Management and Human Behaviour - SMHB'14, 25-26 October 2014, Zurich, Switzerland, organized by Institute of Research Engineers and Doctors - IRED, USA, published by SEEK Digital Library, ISBN: 978-1-63248-032-3, pp. 168-172;

– Misheva, Ir. (2013) The Insurance Culture - an Indicator for the Dynamics in the Personal Insurance in Bulgaria. International Scientific Conference “Changes in Global Society” held at the European University - Republic of Macedonia, Skopje, on 6-7th June 2013 - PROCEEDINGS, Skopje, June 2013 (www.eurm.edu.mk) ISBN 978-608-4574-58-3, p. 16.

е. Научно ръководство на докторанти

– Мохамед Аслам Кхан (Дата на официална защита 25.03.2021). Номер в регистъра на НАЦИД: 92108;

– Михаела Стоянова Монова (22.02.2022). Номер в регистъра на НАЦИД: 94227;

– Русалин Антонов Русалинов (1.09.2023). Номер в регистъра на НАЦИД: 97120.

ф. Ръководител на научен проект

– “Маркетингов анализ на поведението на потребителите на образователни услуги в системата на висшето образование по застраховане и осигуряване”. Заповед №198/24.11.2010 г. на Ректора на ВУЗФ доц. д-р Григорий Вазов. Резултати от проекта: Кръгла маса с реализиране на проекта и отчитане на резултатите с участието на студенти през месец юни 2021 г., зала 501.

3. Научни и научно-приложни приноси моменти в публикациите

Представените за участие в конкурса за професор, за разделени в 2 групи:

- Научни приноси с теоретико-методологически характер; и
- Научно-приложни приноси.

Те могат да бъдат групирани както следва за:

- застрахователният пазар: публикации I-1, III-3, III-5, III-6, III-7, III-11;
- застрахователните продукти: публикации IV- 14, IV-15, IV-16, IV-17, V-20;
- корпоративно управление в застраховането: публикации IV-14, IV-15, IV-16, IV-17, V-20;
- иновационни политики в застраховането: публикации II-2, III-8, III-9, III-12. (Според: No.14. Справка за научните приноси).

Според мен, **е задължително да се отбележи**, че доцент, доктор на науките Ирена Маркова е новатор в застрахователната област с 4 значими авторови постижения:

Първо, първият учен у нас, който изследва по-задълбочено теоретичните и приложните аспекти на застраховането на космически рискове и тяхното отражение върху търсенето и предлагането на застрахователни продукти в космическата дейност.

Второ, един от водещите автори на реферираната концепция за необходимостта и значението на застраховането на риска “пиратска дейност” в морското застраховане.

Трето, разпознаваем, търсен и компетентен международен изследовател по приложението на застрахователна експертиза, независимо експертно решение и одитиране на системи за управление на качеството.

Четвърто, един от малкото експерти в България в сферата на управлението и оценката на културни и художествени ценности.

4. Критични забележки и препоръки

– От моя страна няма сериозни критични бележки, свързани с публикациите на доцент, доктор на науките Ирена Маркова. Смятам, че тя много точно се е ориентира в своята област за изследване, като правилно е конкретизирала своите научни интереси.

– Имам само една препоръка от технически характер, а именно: в бъдещите си научни изследвания кандидатът за професор да използва един от възприетите стилове на цитиране и референции, като APA Style, Harvard Referencing, Chicago Style Citation или използването на техните софтуерни генератори. Не е възприето в научно-монографични изследвания и публикации да се посочват само съответните линкове.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На заключителното заседание на научното жури, категорично и безапелационно ще гласувам с **“ДА”** за **заемане на академична длъжност “Професор”** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност **“Финанси, парично обръщение, кредит и застраховане”** на доцент, доктор на науките Ирена Николова Маркова към Висше училище по застраховане и финанси - София.

Дата: 06 Юни 2025 г.

Изготвил становището:
(професор д-р Сава Димов)